

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025. gada 20. novembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Marika Senkāne, senatori Inese Grauda un Valerijs Maksimovs

rakstveida procesā izskatīja civillietu /Persona A/ prasībā pret Latvijas Zinātņu akadēmiju par ieguldījumu kompensēšanu sakarā ar Latvijas Zinātņu akadēmijas kasācijas sūdzību un /Persona A/ kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 18. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /Persona A/, pamatojoties uz Civillikuma 859., 862., 863., 864., 865., 866., 867., 2138., 2140. pantu, 1759. panta 1. punktu, 1765. panta pirmo daļu, 2019. gada 28. martā cēla tiesā prasību, kas vēlāk precizēta, pret Latvijas Zinātņu akadēmiju (turpmāk – LZA), kurā lūdza piedzīt no atbildētājas:

- koncertzāles „Rīga” atjaunošanā ieguldītos līdzekļus 433 891,51 EUR, uzskatot tos par derīgiem un nepieciešamiem izdevumiem Civillikuma izpratnē;

- likumiskos nokavējuma procentus par minēto izdevumu apmaksas kavējumu no 2014. gada 28. oktobra līdz 2023. gada 13. aprīlim 220 321,79 EUR;

- ar lietas vešanu saistītos izdevumus par rakstveida pierādījuma – SIA „CMB” 2019. gada 30. janvāra būves finanšu ieguldījuma ekspertīzes atzinuma iegūšanu 6715,50 EUR;

- likumiskos nokavējuma procentus par minētā rakstveida pierādījuma apmaksas kavējumu no 2018. gada 29. oktobra līdz 2023. gada 13. aprīlim 1714,16 EUR.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[1.1] 2013. gada decembrī starp prasītāju un LZA /amats/ /Persona H/ uzsāktas pārrunas par LZA Lielās konferenču zāles un tās palīgtelpu atjaunošanu, pielāgojot tās kultūras funkciju nodrošināšanai, kas bija telpas sākotnējais izmantošanas mērķis. Līdz ugunsgrēkam 1972. gadā telpas bija zināmas kā koncertzāle „Augstceltne”. Latvijas Būvinženieru savienības eksperts /Persona P/ 2008. gada 12. janvāra slēdzienā konstatējis, ka telpas ir pirmsavārijas stāvoklī.

LZA un SIA /Nosaukums C/ 2014. gada 29. janvāra Nodomu protokolā par telpu nomu LZA Augstceltnē /Adrese A/ (Lielā konferenču zāle un ar to saistītās telpas) (turpmāk – Nodomu protokols) vienojās par sadarbību LZA Lielās konferenču zāles kompleksa apsaimniekošanā un izmantošanā kultūras, izglītības, mākslas un mūzikas

pasākumu norisei, atjaunojot pilnvērtīgu Lielās konferenču zāles funkcionālo darbību un paredzot, ka telpu jaunais zīmols turpmāk būs „Koncertzāle Rīga”.

Starp LZA kā iznomātāju un SIA /Nosaukums C/ kā nomnieci 2014. gada 6. maijā noslēgts Neapdzīvojamo telpu nomas un lietošanas līgums Nr. N/01/2014 (turpmāk – Nomas līgums).

LZA saskaņoja telpu atjaunošanas projektus un tāmes. LZA tiesības un pienākumus attiecībā uz nomniekiem regulēja LZA valdē 2014. gada 14. janvārī apstiprinātais Nolikums par kapitālo remonta darbu izpildes kārtību LZA objektos. Darbus telpās veica SIA /nosaukums D/.

[1.2] Rīgas būvvaldes 2014. gada 3. septembra atzinumā par būves pārbaudi (konferenču zāles renovāciju) norādīts, ka notiek darbi un patvaļīga būvniecība nav konstatēta. 2014. gada 20. septembrī notika vērienīgs koncertzāles atklāšanas pasākums, kas tika atspoguļots arī medijos.

[1.3] 2014. gada 28. oktobrī SIA /Nosaukums C/ pirmo reizi rakstveidā vērsās pie LZA, lūdzot pieņemt un kompensēt nomnieces mantisko ieguldījumu 433 891,51 EUR, attiecīgajā apmērā samazinot nomnieces maksājumus par atjaunoto telpu nomu. Ieguldījumi veikti, pamatojoties uz Nodomu protokolu, kura 10. punktā puses vienojušās par 19 veicamo darba uzdevumu kopām, kuras nepieciešamas telpu funkcionalitātes atjaunošanai. Nodomu protokola 12. punkts paredzēja nomnieces tiesības nodot LZA īpašumā remonta ietvaros veiktos neatdalāmos ieguldījumus pēc to faktiskās uzstādīšanas, pieļaujot to vērtības segšanu no nomnieces nomas maksājumiem laikā no 2015. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim.

[1.4] Ar LZA valdes 2014. gada 5. novembra lēmumu ieguldījumus atteikts atlīdzināt, pamatojoties uz LZA 2014. gada 15. maija nolikumu, un norādot, ka Nomas līgums neparedz remonta darbu apmaksu, savukārt neatdalāmo ieguldījumu esamība nomnieci jāpierāda. Tāpat vēsta uzmanība, ka atbilstoši pielīgtajam nomniece bija atbrīvota no nomas maksas maksāšanas līdz koncertzāles atklāšanai, bet pirmajā nomas gadā tika noteikta samazināta nomas maksa 1 EUR/m² mēnesī.

[1.5] LZA nevēlas vienoties par ieguldījumu kompensēšanu, tā atslēgusi telpām apkuri, ūdens un elektrības apgādi, cenšoties, prasītāja vārdiem, ne tikai paralizēt nomnieces darbību, bet arī pazemināt ieguldījumu vērtību vai iznīcināt tos. Pasākumi koncertzālē notika līdz 2015. gada beigām.

Ņemot vērā, ka nomnieces rīcībā nebija līdzekļu parādsaistību dzēšanai, tā 2018. gada 15. janvārī /Persona A/ cedēja prasījuma tiesības pret LZA ne mazāk kā 433 891,51 EUR apmērā.

Ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu civillietā Nr. C29348116 nomniece 2019. gada 10. jūnijā izlikta no nomātajām telpām, nododot telpas LZA.

[1.6] Prasītāja ieskatā koncertzālē veikto ieguldījumu specifika ir to kopībā, bet, uzsākot telpās esošo skatuves tehnoloģisko iekārtu, skatītāju zonas aprīkojuma un kafejnīcas iekārtu demontāžu, ieguldījumu vērtība būtiski samazinās, jo atsevišķi ieguldījumu elementi ir savstarpēji saistīti un viens bez otra nākotnē nav izmantojami. Ieguldījumi veido lietu kopību, kuras izmantošana ir saistāma tikai ar koncertzāles darbības nodrošināšanu.

Šādā lietu kopībā ietilpst tādi nepieciešamie un derīgie izdevumi kā: 1) telpu stāvokļa tehniskās ekspertīzes un to slēdzienos balstīto projektēšanas dokumentu izstrāde un saskaņošana; 2) ugunsdrošības trauksmes un izziņošanas sistēmas projektēšana un izbūve; 3) ugunsdrošības prasību izpilde (ugunsdrošo durvju uzstādīšana skatuves blokā, ugunsdzēsamo aparātu uzstādīšana, šļūteņu un to uzgaļu uzstādīšana vai nomaiņa, evakuācijas plānu izstrāde, izgatavošana un uzstādīšana, civilās aizsardzības plāna izstrāde un saskaņošana); 4) ventilācijas sistēmas projektēšana, izbūve un darbības atjaunošana (cauruļu demontāža un uzstādīšana) bēniņos virs skatītāju zāles, ventilācijas agregāta un ar tā darbību saistītā attālinātās vadības bloka, un mēriekārtu uzstādīšana un pieslēgšana; 5) elektrosadalnes demontāža un jaunās sadalnes projektēšana un uzstādīšana, skatītāju zāles lustru kontaktpieslēgumu nomaiņa, skatītāju zāles lustru un bra tīrīšana ar sausā ledus metodi, LED spuldžu uzstādīšana lustrās, bra un kupolā, skatuves priekšgaismu sistēmas izbūve un aprīkošana (telferi, fermas, prožektorī), skatuves proscēnija priekšgaismu stiprinājuma konstrukciju stiprinājumu izbūve un aprīkošana ar prožektoriem, skatuves

sānu ložu un balkona ložu un pirmās kulises aprīkošana ar gaismu stiprinājuma konstrukcijām un aprīkošana ar prožektoriem; 6) skatuves, orķestra bedres un skatītāju zāles funkcionalitātes atjaunošanai nepieciešamie projektēšanas darbi un to izpilde (skatuves mutes sienas demontāža, orķestra bedres podestūras demontāža, sabrukušās skatītāju zāles betona grīdas demontāža, novecojušo skatītāju krēslu demontāža, skatuves, orķestra bedres, amfiteātra un balkona koka grīdu atjaunošana, skatītāju zāles betona grīdas atjaunošana, orķestra bedri un skatītāju zāli atdalošās atbalsta sienas atjaunošana, proscēnija pārseguma atjaunošana, skatītāju zāles un orķestra bedres sienu un griestu krāsojuma pases izstrāde un krāsojuma atjaunošana, skatītāju zāles krēslu piegāde, uzglabāšana un uzstādīšana, LZA ģerboņa kolorizācija, skatītāju zāles durvju slēgšanas sistēmu nomaiņa un aizkaru uzstādīšana, tehniskās skaņu un gaismu ložas izbūve un tās tehnoloģiskā komutācija ar skatuvi; 7) skatuves tehnisko palīgtelpu (grimētavu) kosmētiskais remonts, logu un palodžu nomaiņa, grimēšanās galdu, spoguļu, apgaismojuma un kostīmu pakaramo uzstādīšana, WC atjaunošana; 8) automašīnu novietošanas laukuma (apgriešanās laukuma) projektēšana un izbūve; 9) pagrabstāva (zem skatuves) tehnisko telpu attīrīšana, projektu izstrāde un saskaņošana un pārbūve, tehnisko palīgtelpu (bēniņu) attīrīšana no būvgružiem un siltināšana; 10) skatītāju zonas labiekārtošana (WC aprīkošana ar nepieciešamajām iekārtām, bāru iekārtu un mēbeļu izbūve un uzstādīšana, garderobes izbūve, logu un palodžu nomaiņa, apgaismojuma iekārtu uzstādīšana un LED spuldžu uzstādīšana visos apgaismes ķermeņos, palīgtelpu iekārtošana; 11) skatuves tehnoloģiju atjaunošana (dekorāciju un kulišu fermu telferu sistēma, fermas, skatuves akustiskie paneļi, kulises, prospekti, prožektoru, skaņu iekārtas, gaismu un skaņu iekārtu vadības bloki, prožektoru dimmeru sistēma, to komutācijai nepieciešamie kabeli, skatuves ugunsdrošais priekšsargs un arlekāns (ar piegādi), baleta grīda); 12) telpu ģenerāltīrīšana pēc remontdarbiem, būvgružu izvešana un utilizācija, celtniecības materiālu sagāde un atjaunošanas procesa vadība.

[1.7] Saskaņā ar SIA „CMB” atzinumu telpu atjaunošanas gaitā kopējais finanšu ieguldījums novērtējams 632 544,47 EUR apmērā (bez PVN), no kuriem uz skatuves tehnisko aprīkojumu attiecināmā summa ir 193 850,11 EUR (bez PVN). Īpašuma vērtības pieaugums ir gandrīz divreiz augstāks par prasītāja pieprasīto izdevumu summu.

Ievērojot Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 3. punktu, prasītājam atlīdzināmi arī izdevumi sakarā ar minētā rakstveida pierādījumu iegūšanu 6715,50 EUR un likumiski procenti, kas aprēķināti no SIA „CMB” atzinuma apmaksas dienas (2018. gada 29. oktobra).

[1.8] Likumiskie nokavējuma procenti attiecībā uz atlīdzināmo ieguldījumu summu aprēķināti no 2014. gada 28. oktobra, kad, ņemot vērā nomnieces pieprasījumu, LZA radās pienākums kompensēt ieguldījumus.

[1.9] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas 2021. gada 11. janvāra spriedumu lietā Nr. C29227821 pasludināts /Persona A/ fiziskās personas maksātnespējas process.

[2] Ar Zemgales rajona tiesas 2021. gada 18. jūnija lēmumu lietā noteikta ekspertīze telpām, kas norādītas Nomas līgumā, uzdodot ekspertīzi veikt akciju sabiedrības „Komunālprojekts” sertificētam speciālistam /Persona F/ (Būvniecības valsts kontroles biroja izsniegtais sertifikāts Nr. /numurs/) un uzdodot šādus jautājumus:

1) Vai no telpu remonta un rekonstrukcijas gaitā 2014., 2015. gadā veiktiem ieguldījumiem (sk. *uzskaitījumu šā sprieduma 1.6. punkta otrajā rindkopā*) ir konstatējami tādi, kuri ir veikti sakarā ar tūlītēju, neatliekamu nepieciešamību, telpu saglabāšanai, pasargāšanai no bojāejas vai sabrukuma, kuri ir šie ieguldījumi un kāds ir šo veikto ieguldījumu apmērs naudas izteiksmē atsevišķi katrai ieguldījumu pozīcijai un kopumā? Vai telpu stāvoklis pēc šo ieguldījumu veikšanas bija tāds, ka telpas atbilstoši normatīvo aktu prasībām ir tiesības ekspluatēt?;

2) Vai no 1) jautājumā uzskaitītajiem ieguldījumiem ir konstatējami tādi, kuri ir veikti telpu uzlabošanai, lai tās varētu lietot ienākumu gūšanai (publisku pasākumu norisei) un ir neatdalāmi no telpām, nebojājot telpu tehnisko stāvokli un izskatu, neskaitot tādas uzlabojumus, kuri veikti telpu pārkārtošanai, lai telpas padarītu tikai ērtākas, patīkamākas un skaistākas? Kuri ir tie ieguldījumi, kuri ir neatdalāmi no telpām, nebojājot telpu tehnisko stāvokli un izskatu, un veikti telpu uzlabošanai, lai tās varētu lietot ienākumu gūšanai (publisku pasākumu norisei), kāds ir šo veikto ieguldījumu naudas izteiksmē apmērs atsevišķi katrai ieguldījumu pozīcijai un kopumā?;

3) Vai konstatētie ieguldījumi telpu uzlabošanai, lai tās varētu lietot ienākumu gūšanai, neskaitot tādas uzlabojumus, kuri veikti, lai telpas pārkārtotu, padarītu tikai ērtākas, patīkamākas un skaistākas, ir palielinājuši

telpu vērtību salīdzinot ar telpu vērtību pirms ieguldījumu uzsākšanas? Ja ieguldījumi vērtību palielinājuši, uz kuru ieguldījumu rēķina un par kādu summu naudas izteiksmē telpu vērtība bija palielinājusies uz 2019. gada 10. jūniju?

2022. gada 5. septembra Būves ekspertīzes atzinums (turpmāk – /Persona F/ ekspertīzes atzinums) tika iesniegts tiesai un pievienots lietas materiāliem.

[3] Ar Zemgales rajona tiesas 2023. gada 15. maija spriedumu prasība apmierināta daļēji, piedzenot no LZA prasītāja labā ieguldījumu atlīdzību 433 891,51 EUR, bet pārējā daļā prasība noraidīta.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar pušu apelācijas sūdzībām, Zemgales apgabaltiesa 2024. gada 18. aprīlī nosprieda prasību apmierināt daļēji, piedzenot no LZA prasītāja labā ieguldījumu atlīdzību 433 891,51 EUR, tiesas izdevumus 5944,25 EUR un ar pierādījumu iegūšanu saistītos izdevumus 6715,50 EUR, un piedzenot no LZA valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3635 EUR. Prasība daļā par likumisko nokavējuma procentu piedziņu noraidīta.

Spriedumā norādīti šādi motīvi.

[4.1] Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai prasības apmierinātajā daļā un daļā, ar kuru noraidīts prasījums par likumisko nokavējuma procentu piedziņu.

[4.2] Lietā nodibināts, ka LZA kā ēkas tiesīgā lietotāja vienojās ar nomnieci par pilnvērtīgu Lielās konferenču zāles funkcionālās darbības atjaunošanu, Nomas līguma 6.15. punktā paredzot remonta, konservācijas un rekonstrukcijas darbu veikšanu.

[4.3] Nav strīda, ka projektos paredzētie darbi nav izpildīti pilnībā. Pusēm ir strīds par telpās veiktajiem neatdalāmajiem ieguldījumiem un to atlīdzināšanu. Ieguldījumu atlīdzināšanas jautājumā vērtējami jau izdarītie darbi un veiktie ieguldījumi, kā to pareizi secinājusi arī pirmās instances tiesa.

[4.4] LZA apelācijas sūdzība ir nepamatota turpmāk norādīto apstākļu dēļ.

[4.4.1] Gan prasītāja iesniegtajā SIA „CMB” atzinumā, gan /Persona F/ ekspertīzes atzinumā secināts, ka veikto darbu vērtība pārsniedz prasības summu. Prasība celta par ieguldījumu kompensēšanu, bet kompensējama ir tikai reāli iztērēta naudas summa. Ievērojot Civillikuma 867. pantu, lietā ir konstatēts precīzs reālo izdevumu apmērs, līdz ar to LZA nepamatoti norāda, ka prasības summa pārsniedz LZA telpu pārbūvē nomnieces ieguldītos faktiskos izdevumus.

[4.4.2] Nepamatots ir arī arguments, ka nomniece nav apliecinājusi, ka tās rīcībā ir bijuši naudas līdzekļi projekta realizēšanai. Finanšu līdzekļu esība apliecināta Nodomu protokola 20. punktā un pierādīta LZA valdes sēdē, un tikai pēc tam sekojusi projekta saskaņošana gan ar LZA, gan būvniecību uzraugošajās un kontrolējošās institūcijās. Lietā nav pierādījumu, ka LZA būtu nosūtījusi nomniecei paziņojumu par Nodomu protokola izbeigšanu. Prasītājs vērsis uzmanību, ka, piemēram, skatītāju zāles krēsli pasūtīti no Ukrainas jau 2014. gada februārī un piegādāti aprīļa sākumā, bet martā telpās ievests būtisks apjoms dažādu celtniecības materiālu, kas neapšaubāmi LZA bija zināms pirms Nomas līguma noslēgšanas 2014. gada 6. maijā. LZA /amats/ /datums/ publiski atzina sadarbību, piedaloties preses konferencē kopā ar prasītāju un demonstratīvi izzāgējot skatītāju zāles novecojušo skatītāju solu rindas fragmentu.

[4.4.3] Nepatiess ir arī LZA apgalvojums, ka būvdarbi veikti nekvalitatīvi un to rezultātā (akustikas problēmu dēļ) nav bijis iespējams noslēgt nomas līgumu, piemēram, ar simfonisko orķestri, kam bija nepieciešamas telpas. LZA nav iesniegusi, piemēram, akustikas ekspertu sagatavotu atzinumu vai trokšņu mērīšanas aktu, turklāt šāds LZA apgalvojums arī neattiecas uz izskatāmo strīdu.

[4.4.4] LZA kā ēkas īpašniece noformēja būvvaldē trīs apliecinājuma kartes un nodeva tās nomniecei darbu izpildei. Tā kā apliecinājuma karšu saskaņošana nav iespējama bez dokumentācijas iesniegšanas par veicamajiem būvdarbiem un tāmēm par darbu apjomu, LZA apgalvojumi, ka dokumentācija nav saskaņota, ir pretrunā lietā iesniegtajiem dokumentiem.

[4.4.5] Apgabaltiesa nepiekrīt LZA iebildumiem, ka lietā iztrūkst likumā „Par grāmatvedību” paredzētais uzskaites dokumentu komplekss, kas pilnīgi apstiprinātu nomnieces izdevumus par LZA telpu pārkārtošanu, un, ka akti par veiktajiem darbiem vērtējami kritiski, jo gan nomnieces, gan darbu veicējas /nosaukums/ un /amats/ bija prasītājs. Darbu izpildi papildus apliecina atbildīgo iestāžu (Rīgas pilsētas būvvaldes, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (turpmāk – VUGD), Būvniecības valsts kontroles biroja) atzinumi, kā arī /Persona F/ ekspertīzes atzinums un SIA „CMB” atzinums. Lietā izskatāms civiltiesisks strīds, kurā pierādīšanas līdzekļi atšķiras no administratīvā procesa nodokļu nomaksas jautājumos.

[4.4.6] Lai arī LZA apgalvo, ka lietā trūkst dokumentāls apstiprinājums darbu pilnīgam un kvalitatīvam izpildījumam, apgabaltiesa piekrīt prasītāja viedoklim, ka darbu izpildi atbilstoši projektiem apliecina vismaz trīs iepriekš minēto iestāžu atzinumi, kā arī fakts, ka koncertzāle iepriekš noteiktajā datumā ir uzsākusi darbību un tikusi pilnvērtīgi ekspluatēta tai paredzētajam mērķim.

[4.4.7] Pretēji LZA viedoklim, gan Nodomu protokolā, gan Nomas līgumā puses ir vienojušās, ka nomātās telpas paredzēts lietot tieši kā koncertzāli. Telpu izmantošanas mērķi bija saskaņojusi gan LZA, gan nomniece, līdz ar to LZA bija zināms, ka Nomas līguma izbeigšanas gadījumā telpas tiks nodotas atpakaļ LZA izmainītā stāvoklī, proti, tajās būs veikti darbi telpu funkcionālās darbības atjaunošanai. Nepamatots ir arī LZA iebildums, ka liela daļa no neatdalāmajiem uzlabojumiem nav atlīdzināmi, jo tie saistīti ar telpu pārkārtošanu un uzskatāmi par greznuma izdevumiem.

[4.4.8] Lietā iegūtie pierādījumi apstiprina, ka LZA ir akceptējusi telpu renovāciju. Galīgais pušu gribas izteikums attiecībā uz ieguldījumu kompensēšanas kārtību ietverts Nomas līgumā 6.8. punktā, kas noteic, ka, atstājot nomas telpas sakarā ar līguma laušanu, nomniekam ir tiesības paņemt līdzī tikai tos nomas telpu uzlabojumus, kurus var atdalīt bez nomas telpu ārējā izskata un tehniskā stāvokļa bojāšanas.

Telpu nomas līgums ir izbeigts, telpas ir nodotas atpakaļ LZA, pamatojoties uz Nomas līgumu un Civillikuma 865. 867., 2140. pantu, tādējādi LZA ir jāatlīdzina telpās izdarītie nomnieces ieguldījumi.

[4.4.9] Pretēji LZA iebildumiem, ka SIA „CMB” un /Persona F/ ekspertīzes atzinumus nevar uzskatīt par pietiekamiem pierādījumiem, jo tie balstās pārsvarā uz tāmēm, atzīmējams, ka abos minētajos dokumentos vērtētas ne vien tāmes, bet arī faktiski veiktie darbi un to kvalitāte, tāmēs atspoguļota šo darbu vērtība.

Lai arī telpas juridiski LZA valdījumā pilnā apmērā tika atgrieztas 2019. gada 10. jūnijā, faktiski LZA pilnībā ierobežoja nomnieces iespējas lietot telpas jau kopš 2015. gada beigām. Nomniece izlikta no telpām, izpildot tiesas spriedumu citā civillietā, kurā netika vērtēts jautājums par LZA pienākumu atlīdzināt tās veiktos ieguldījumus.

Izskatāmajā lietā noteiktajā ekspertīzē noskaidrots, kādā apmērā uzlabojumi paaugstinājuši nomas objekta vērtību. Strīda pamatā ir jautājums par nomnieces veiktajiem ieguldījumiem, kurus tā nevarēja paņemt līdzī, telpas atstājot. Faktiski derīgie un nepieciešamie ieguldījumi ir LZA īpašums, par kuru tā nav norēķinājusies likumā paredzētajā kārtībā.

[4.4.10] Attiecībā uz LZA iebildumiem, ka darbi veikti ar nekvalificētu darbaspēku un tādēļ nevar būt pietiekami kvalitatīvi, atzīmējams prasītāja norādītais, ka darbu veikšanai telpās tika piesaistīts arī brīvprātīgs darbaspēks. LZA norādītie apstākļi un pierādījumi par darbu kvalitāti (konstatēti trūkumi un nepieciešamība ieguldīt papildu līdzekļus) paši par sevi nav pamats prasības noraidīšanai. LZA kopš 2015. gada nav nodrošinājusi telpām ventilāciju, apkuri un elektroapgādi, līdz ar to LZA aprēķini par nepieciešamo ieguldījumu apmēru telpu izmantošanas atsākšanai nav ņemami vērā, jo pati atbildētāja veicinājusi veikto ieguldījumu vērtības samazināšanos.

[4.5] Nomas līgumam izbeidzoties un telpas nododot atpakaļ LZA, tai jāatlīdzina nomnieces izdarītie ieguldījumi: nepieciešamie izdevumi (faktiskajā apmērā); derīgie izdevumi (apmērā, kādā tie paaugstinājuši telpu vērtību, bet ne lielākā apmērā kā faktiskie izdevumi); neatdalāmie uzlabojumi; atdalāmie uzlabojumi (kurus nomniece nepaņēma līdzī, atstājot telpas). Ieguldījumu atlīdzības apmērs vērtējams uz dienu, kad nomātās telpas ir nodotas atpakaļ īpašniecei (2019. gada 10. jūnijs).

[4.5.1] Ar tiesas lēmumu pēc prasītāja lūguma lietā tika noteikta ekspertīze, uzdodot to veikt AS „Komunālprojekts” speciālistam /Persona F/.

No /Persona F/ ekspertīzes atzinuma (sk.*lietas 6. sējuma 50.–109. lapa*) izriet, ka ekspertīzē ņemti vērā pušu iesniegtie dokumenti, ekspertīzē iesaistīts eksperts /Persona O/ un civilo ēku būvinženieris /Persona N/. Atzinums ietver arī konferenču zāles korpusa inženiertīklu tehniskās apsekošanas atzinumu un tajā norādīts, ka šā tehniskās apsekošanas atzinuma materiālos izteiktie novērtējumi atbilst apsekoto inženiertīklu tehniskajam stāvoklim apsekošanas brīdī (2021. gada oktobrī). Ekspertīzē secināts, ka nomnieces darbības laikā veikta virkne inženierkomunikāciju un tīklu nomaīņa un uzlabošana pēc izdegušās skatuves atvēršanas un likvidētās orķestra bedres atjaunošanas darbiem.

Elektrosistēmas uzlabošanai veikta galvenās sadalnes skapja pārvietošana un mūsdienīgas sadalnes izveide, kas izvietota aiz skatuves. Likvidēta pagraba daļā novecojuši sadalnes un akumulatoru telpa, kura neatbilda mūsdienu prasībām, kas apstiprināts ar SIA „Viks Projekti” sertificēta speciālista /Persona M/ iesniegto aktu. Elektrosadalnes izveides ieguldījumi uzskatāmi par nepieciešamiem, jo bez elektrības pieslēguma nav darbināmas pat drošības sistēmas un apgaismojums.

Telpās izbūvēta lokālā automātiskā ugunsdzēsības sistēma ar ugunsgrēka trauksmes uztveršanas sensoriem un trauksmes paziņošanas skaļruņiem, uzstādīta vadības pults un atbilstoši sensori. Vadi pievienoti sistēmai, bet izvietoti uz pagaidu stiprinājumiem pirms kosmētiskajiem remontdarbiem, kur tos paredzēts nostiprināt vai paslēpt. Automātiskā ugunsdzēsības konstatēšanas un apziņošanas sistēma pēc ierīkošanas bijušas darba kārtībā, kas apstiprināts ar VUGD 2015. gada 30. septembra aktu. Minēto sistēmu izbūves ieguldījumi uzskatāmi par nepieciešamiem, jo bez tiem pastāv apdraudējums un ēku nevar ekspluatēt atbilstoši tās lietošanas mērķiem.

Veikta ēkas koncertzāles telpu gaisa apmaiņas ventilācijas iekārtas VTS Ventus uzlabošana, kopumā iekārta ir vizuāli labā stāvoklī, spējīga veikt tai paredzētās funkcijas. Minētās iekārtas uzlabojumi uzskatāmi par nepieciešamiem, pretējā gadījumā šajās telpās nav uzturams klimats, un tās nedrīkst ekspluatēt pēc pielietojuma.

Lokālā elektriskā apkures ierīce izveidota koncertzāles mākslinieku telpu apsildīšanai, lai nodrošinātu siltumu labvēlīgiem darba apstākļiem. Sistēmas pvc cirkulācijas caurules nav nostiprinātas, konstatēti dažādi montāžas defekti. Kopumā minētas sistēmas tehniskais stāvoklis vērtējams kā slikts. Lokālā apkures sistēma pieder pie derīgajiem izdevumiem.

Koncertzāles skatuves aprīkojumu novērtējis SIA „RJK” /amats/ /Persona L/, kuram izvērtēšanai tika nosūtīta nomnieces 2019. gada 28. janvāra tāme. No nozares speciālista saņemta atbilde, ka tāmē norādītās iekārtas atbilst koncertzāles profesionālā aprīkojuma definīcijai, to komplektācija ir optimāla un atbilstoša konkrētā objekta skatuves, orķestra bedres un skatītāju zāles mērogam un apjomam, bet iekārtu norādītā vērtība ir adekvāta tirgus piedāvājumam (atsevišķos gadījumos pat zemāka nekā tirgus cena). Ievērojot minēto, tāmes norādītais skatuves aprīkojums atbilst nepieciešamajiem ieguldījumiem.

Ekspertīzes atzinums apstiprina, ka telpās veikti ieguldījumi, kuri Civillikuma izpratnē ir atzīstami par nepieciešamajiem ieguldījumiem 137 759,60 EUR apmērā, ko veido vispārējie būvdarbi 33 808,04 EUR vērtībā, automātiskā ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes sistēma izbūves darbi 27 954,70 EUR vērtībā, ugunsgrēka izziņošanas un evakuācijas vadības sistēmas izbūves darbi 5393,67 EUR vērtībā, ventilācijas sistēmas izbūves darbi 18 705,12 EUR vērtībā, skatuves tehniskais aprīkojums 40 398,07 EUR vērtībā, sertificēta inženiera /Persona K/ 2014. gadā izstrādāts tehniskās apsekošanas atzinums, par ko samaksāti 800 EUR, SIA „Viks Projekti” 2014. gada 18. aprīļa slēdziens Nr. 18.04.14-125 par elektroiekārtu tehnisko stāvokli, par ko samaksāti 300 EUR, AS „Komunālprojekts” 2015. gada tehniskās apsekošanas atzinums (pasūtījuma Nr. 15-27-002), par ko samaksāti 1200 EUR, Mākslas maģistres /Persona J/ 2014. gada martā, aprīlī izstrādāta arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija, par ko samaksāti 1000 EUR, SIA „ZIKURĀTS” 2015. gada būvprojekta „Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielās konferenču zāles palīgelpu grupas vienkāršota atjaunošana /Adrese A/” (būvprojekta Nr. 05-2015), arhitektūras, ūdensapgādes un kanalizācijas daļa, par kuru samaksāti 3000 EUR, SIA „DS design.Lv” 2014. gada ugunsgrēka izziņošanas un evakuācijas vadības sistēmas, automātiskā ugunsgrēka atklāšanas un trauksmes sistēmas, stacionārās ūdens ugunsdzēsības automātiskās sprinkleru sistēmas automātikas daļas, stacionārās ūdens

ugunsdzēsības automātiskās sprinkleru sistēmas tehnoloģiskā daļa, par kuru samaksāti 4000 EUR, SIA „IONICA Systems” 2014. gada ventilācijas sistēmas izpildedokumentācija, par kuru samaksāti 1200 EUR.

/Persona F/ ekspertīzes atzinums apstiprina, ka telpās veikti ieguldījumi, kuri Civillikuma izpratnē ir atzīstami par derīgajiem ieguldījumiem 469 513,64 EUR apmērā, ko veido vispārējie būvdarbi 316 138,99 EUR un skatuves tehniskais aprīkojums 153 374,65 EUR. Derīgie ieguldījumi palielinājuši telpu vērtību par 469 513,64 EUR.

[4.5.2] Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas secinājumam un prasītāja argumentam, ka konkrētajā gadījumā telpās veikto ieguldījumu specifika ir to kopībā, telpu kā koncertzāles funkciju atjaunošanā, ko veido arī telpām, kas izmantojamas kā koncertzāle publisku pasākumu norisei, raksturīgu elementu kopums, proti, skatuves tehnoloģiskās iekārtas (skaņas, gaismas, dekorāciju pacelājmehānismi utt.), skatītāju zonas aprīkojums (krēsli, garderobe utt.), kafejnīcas iekārtas, kas konkrēto telpu specifikas dēļ uzskatāmi par neatdalāmiem ieguldījumiem. Šādos apstākļos prasība par neatdalāmo nepieciešamo un derīgo izdevumu atlīdzināšanu 433 891,51 EUR apmērā ir pierādīta un apmierināma.

[4.6] Likumisko nokavējuma procentu summu par LZA kavējumu kompensēt nomnieces ieguldījumus prasītājs aprēķinājis no 2014. gada 28. oktobra, kad nomniece aicināja LZA pārņemt ieguldījumus.

Pirmās instances tiesa pareizi norādījusi, ka pamats nokavējuma procentu piedziņai ir tiesas konstatējums par nokavējumu atbilstoši Civillikuma 1651., 1652. vai 1653. pantam. Pirmās instances tiesai nebija pamata konstatēt, ka 2014. gada 28. oktobrī LZA būtu iestājies nokavējums pienākumam atlīdzināt nomniecei ieguldījumus 433 891,51 EUR apmērā.

Savukārt likumisko nokavējuma procentu piedziņu saistībā ar SIA „CMB” atzinuma iegūšanu likums neparedz.

Nav pamatots apelācijas sūdzības arguments, ka ir vismaz četri atskaites punkti, kurus tiesa varēja ņemt vērā jautājumā par likumisko nokavējuma procentu piedziņu (attiecībā uz ieguldījumu kompensēšanas kavējumu). Tā kā pusēm pastāvēja strīds par ieguldījumu apmēru un novērtējumu, tiesības uz likumiskajiem nokavējuma procentiem nosakāmas ar tiesas spriedumu, proti, procentu maksāšanas pienākums iestājas, izbeidzoties sprieduma labprātīgas izpildes termiņam. Arī prasītāja argumentiem par inflācijas koeficienta piemērošanu prasības summai nav nozīmes, jo uz šādiem pamatiem prasība nav celta.

[4.7] Ievērojot Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 3. punktu, no LZA prasītāja labā piedzenami ar SIA „CMB” atzinuma iegūšanu saistītie izdevumi 6715,50 EUR, kurus apmaksāja /Nosaukums D/. Prasītājs apelācijas sūdzībā paskaidroja, ka izdevumi par šo atzinumu segti, saņemot aizdevumu no minētās sabiedrības saskaņā ar 2018. gada 29. oktobra vienošanos.

[5] Par Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 18. aprīļa spriedumu LZA iesniedza kasācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru prasība apmierināta.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[5.1] Tiesa nepareizi piemēroja un attiecinātāja uz lietas apstākļiem Civillikuma 2140., 865., 866., 867. un 868. pantu, kļūdaini atzīstot par nepieciešamajiem tādus izdevumus, kas par tādiem nav atzīstami, un kompensējot izdevumus, kuri faktiski nav radušies.

Tiesai, analizējot Nodomu protokola un Nomas līguma noteikumus, bija jānoskaidro, kādas ir pušu uzņemtās līgumiskās saistības. Nav saprotams, vai pēc Nomas līguma noslēgšanas Nodomu protokolā noteiktās saistības zaudējušas spēku, kāda ir saikne starp ieguldījumiem un Nomas līgumā paredzētā sākotnējā atbrīvojuma no nomas maksas un turpmāk samazināto nomas maksu. Tieši tas ir veids, kā puses vienojās par iespējamu izdevumu kompensēšanu. Tiesas norāde, ka lietā nav pierādījumu LZA paziņojuma nosūtīšanai par Nodomu protokola izbeigšanu, vērtējama kritiski. Ja pēc Nodomu protokola (priekšlīguma) tiek noslēgts Nomas līgums (galvenais līgums), Nodomu protokols pušu attiecības vairs neregulē.

Tiesa nepareizi atzinusi, ka par nepieciešamiem Civillikuma izpratnē ir kvalificējami izdevumi, kuri nepieciešami „koncertzāles funkcijai”, par ko puses esot vienojušās. Šāda pieeja ir pretrunā Civillikuma 865. pantā ietvertās nepieciešamo izdevumu definīcijas izpratnei.

[5.2] Izvērtējot Nodomu protokola 2., 8., 9., 12., 15. un Nomas līguma 6.8., 6.13., 6.15., 7.1., 10.7. punktu, secināms, ka puses bija vienojušās par terminētu atbrīvojumu no nomas maksas un samazinātu nomas maksu, neparedzot ieguldījumu kompensēšanu naudā.

Atbilstoši Nomas līguma 10.7. punktam līgums var tikt izbeigts vienpusēji pēc LZA iniciatīvas, neizmaksājot kompensāciju, ja pastāv nomas maksas nokavējums. Nav strīda, ka ar spriedumu lietā Nr. C29592315 LZA Nomas līguma uzteikums atzīts par tiesisku, konstatējot nomas maksas parāda esību.

[5.3] Tiesas secinājumi par izdevumu kvalificēšanu pie nepieciešamajiem pilnībā balstīti /Persona F/ ekspertīzes atzinumā norādītajos argumentos, tos neizvērtējot pēc būtības. Faktiski izdevumus pēc to juridiskās dabas ir kvalificējis tehniskais eksperts, pārsniedzot savu kompetenci, šāds vērtējums bija ekskluzīvā tiesas kompetencē.

Eksperta norāde, ka „[...] nepieciešamie ieguldījumi ir ne tikai tie, kas aizsargā lietu no pilnīgas bojā ejas, sabrukuma vai izpostījuma, bet arī tie, kas pašu lietas (koncertzāles) būtību uztur. Par cik koncertzāle nav tikai telpa, bet ir telpa + specializēts aprīkojums, tas eksperta skatījumā nozīmē, ka ieguldījumi, kas tika tērēti uz specializēto iekārtu, aprīkojuma vai sistēmu projektēšanu, iegādi, montāžu, pilnveidošanu un atjaunošanu, ir nepieciešamie ieguldījumi koncertzālei” ir pretēja Civillikuma 865. pantam. Apgalvojums, ka pie nepieciešamajiem izdevumiem pieskaitāms, piemēram, skatuves tehniskais aprīkojums un Mākslas maģistres /Persona J/ 2014. gada martā, aprīlī izstrādāta arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija, ir nepamatots.

Tāpat tiesa nav vērtējusi eksperta atzinumā ietverto norādi, ka, ja „[...] aptver vienīgi tos nepieciešamos ieguldījumus, kas aizsargā no lietas pilnīgas bojā ejas, sabrukuma vai izpostījuma, un koncertzāles būtība tiek pielīdzināta vārdam telpa, tad, par cik telpas nesošās konstrukcijas kopš 1959. gada praktiski nav izmainītas, nav arī bijušas pakļautas sagrūšanai (atskaitot ugunsgrēku uz skatuves 1972. gadā), atbilde ir viennozīmīga – nepieciešamie ieguldījumi telpu saglabāšanai, pasargāšanai no bojāejas vai sabrukuma nav vispār veikti”.

Senāts 2022. gada 18. maija spriedumā lietā Nr. SKC-79/2022 norādīja, ka nevar pievienoties uzskatam, ka izdevumi ikviena lietas defekta novēršanai vai neapmierinošā stāvoklī esošas sastāvdaļas salabošanai automātiski ir uzskatāmi par nepieciešamajiem izdevumiem. Tādi izdevumi, ar kuriem lieta tiek tehniski, funkcionāli vai vizuāli uzlabota, parasti ietilpst derīgo vai greznuma izdevumu kategorijā.

Izskatāmajā lietā par atlīdzināmiem tiesa atzinusi specifiskai „funkcijai” veiktus izdevumus, kas pat nav saskaņoti ar lietas īpašnieku. Turklāt Nomas līguma 6.13. punkts nepieļauj tādu izdevumu atlīdzināšanu, ko var atdalīt, lietu nebojājot.

[5.4] Jautājumā par derīgo izdevumu atlīdzināšanu tiesa Civillikuma 867. panta otro teikumu piemēroja nepareizi. Prasītājs nav spējis izskaidrot līdzekļu izcelsmi prasībā lūgto izdevumu veikšanai un atzinis, ka darbu veikšanā ir izmantojis „brīvprātīgo darbaspēku”, kā arī saņēmis ziedojumus un dāvinājumus, proti, nav veicis samaksu. Tiesa šo apstākli nepamatoti atstājusi bez ievērības.

Atbilstoši Civillikuma 867. pantam derīgo izdevumu atlīdzināšanas pamatā ir divi kumulatīvi priekšnoteikumi: 1) izdevumu fakts; 2) lietas vērtības palielinājums uz lietas atdošanas brīdi īpašniekam. Tātad nav svarīgi, kādas bijušas lietai taisīto uzlabojumu faktiskās izmaksas, bet gan jānoskaidro, vai un kādā apmērā veiktie uzlabojumi paaugstinājuši lietas vērtību.

Senāta 2017. gada 22. februāra spriedumā lietā Nr. SKC-89/2017 secināts, ka situācijā, kad nav strīda, ka prasītājs ir veicis darbus un maksājis par šo darbu veikšanu, bet, piemēram, pieļāvis kļūdas dokumentu kārtošānā vai dokumenti nav saglabājušies, faktiski veikto izdevumu apmēru ir iespējams netieši pierādīt ar ekspertīzi, kas nosaka lietas vērtības pieaugumu. Sertificēta speciālista atzinums vērtējams loģiskā kopsakarā ar citiem lietā esošiem pierādījumiem.

Atšķirībā no iepriekš minētā, izskatāmajā lietā prasītājs atzinis, ka daļu no izdevumiem ir saņēmis kā dāvinājumu vai ziedojumu. Lai arī kopumā ziedošana vērtējama pozitīvi, nav pieļaujama situācija, kurā prasītājs faktiski „pārdod” LZA ieguldījumu resursus, kas ir ziedoti. Tiesa nav vērtējusi ziedojumu apmēru, un par tiem nav iesniegti pierādījumi. Līdz ar to, atlīdzinot izdevumus lietas vērtības pieauguma apmērā, prasītājs nepamatoti iedzīvojas. Lietas vērtības pieaugums var pārsniegt faktisko izdevumu summu, bet atlīdzināmi ir tikai faktiskie izdevumi. Faktisko ieguldījumu apmēru tiesa nav vērtējusi, bet aizstājusi to ar ekspertīzes sniegto atzinumu par lietas vērtības pieaugumu.

[5.5] Apgabaltiesa secināja, ka LZA 2024. gada 19. februārī (trīs dienas pirms nozīmētās tiesas sēdes) lūgusi atlikt lietas izskatīšanu, norādot, ka vairs nav iespējams nodrošināt kvalificētu pārstāvību izskatāmajā lietā un ir nepieciešama pārstāvja maiņa. Apgabaltiesai nebija pamata izskatīt lietu pirmajā tiesas sēdē bez LZA pārstāvja klātbūtnes, tādēļ pārkāpts Civilprocesa likuma 210. panta pirmās daļas 3. punkts. Neatkarīgi no LZA pārstāvja neierašanās, ievērojot Civilprocesa likuma 105. pantu un 109. panta otro daļu, tiesai bija atkārtoti jāizsauc uz tiesas sēdi neieradušies liecinieki.

[6] /Persona A/ paskaidrojumā sakarā ar LZA kasācijas sūdzību norādījis, ka to uzskata par nepamatotu un noraidāmu. Prasītāja ieskatā LZA kasācijas sūdzība vērsta uz pierādījumu pārvērtēšanu. Lieta pamatoti izskatīta bez LZA pārstāvja klātbūtnes, jo LZA jānodrošina savas darbības nepārtrauktība, un tai bija pietiekami daudz laika pieņemt lēmumu par interešu pārstāvību tiesā, nenovilcinot tiesvedību. LZA nepamatoti kritizē ziedošanu. Faktiski daļa no ieguldījumiem iegūta „bartera veidā”, kuru nomniece no savas puses nevarēja izpildīt LZA rīcības dēļ. LZA ne vien atsakās kompensēt nomnieces veiktos ieguldījumus, bet padarījusi koncertzāli nepieejamu un veicina tās bojāeju.

[7] Par Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 18. aprīļa spriedumu kasācijas sūdzību iesniedza arī /Persona A/, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par likumisko nokavējuma procentu piedziņu.

/Persona A/ kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[7.1] Apgabaltiesa kļūdaini attiecinājusi uz lietas faktiskajiem apstākļiem Civillikuma 1656. pantu, uz lietas apstākļiem bija attiecināms 1759. panta 1. punkts.

Senāta 2017. gada 29. septembra spriedumā lietā Nr. SKC-209/2017 atzīts, ka par laika posmu, kamēr pastāv strīds, nav pieļaujama likumisko procentu aprēķināšana, kā arī uzvērts, ka Civillikuma 1656. pants nav piemērojams formāli un ne jebkuras šaubas uzskatāmas par pamatotām šā panta izpratnē, bet tikai tādas, kuras attiecīgo apstākļu ietvarā tiesa par tādām atzinusi. Savukārt Senāta 2021. gada 17. marta spriedumā lietā Nr. SKC-119/2021 norādīts, ka saistības neatzišana nevar būt iemesls Civillikuma 1656. panta piemērošanai.

LZA no saistības izpildījuma nokavējuma nelabvēlīgajām sekām atbrīvota, tiesai nepārliedzinoties, vai LZA iebildumi ir objektīvi pamatoti, nevis saistīti ar kādiem LZA subjektīviem priekšstatiem par nokavējumu attaisnojošu iemeslu esību. LZA ir izmantojusi iespēju ilgstoši (kopš 2014. gada rudens) nepildīt saistības, noliegt un apstrīdēt to pastāvēšanu un apmēru, turpinot bez jebkādām nelabvēlīgām sekām izmantot attiecīgos naudas līdzekļus (no 2019. gada 6. jūnija (tā sūdzībā) pilnā apmērā). LZA rīcība kopumā ir vērsta uz zaudējumu atlīdzināšanas novilcināšanu. LZA nav pierādījusi apstākļus, kas tai varēja radīt pamatotas šaubas par saistības esību, uz šādiem apstākļiem nav norādīts arī apgabaltiesa spriedumā.

Turklāt jau 2015. gada augusta zvērinātu advokātu biroja „Borenius” atzinumā, kas iesniegts lietā, nepārprotami norādīts, ka gadījumā, ja pret LZA tiks celta prasība par ieguldījumu kompensēšanu, tā tiks apmierināta, tādēļ nav šaubu, ka LZA bija zināms par pienākumu atlīdzināt ieguldījumus. Uz LZA pienākumu atlīdzināt ieguldījumus vairākkārt norādīts gan pirmstiesas korespondencē, gan ceļot prasību tiesā, gan aicinot uz izlīgumu. Tātad vismaz kopš brīža, kad LZA pārņēma koncertzāles telpas, vai dienas, kad celta prasība tiesā, LZA iestājās pienākums maksāt arī likumiskos nokavējuma procentus.

[7.2] Tiesa nav ņēmusi vērā arī argumentu, ka likumisko nokavējuma procentu jēga ir atlīdzināt zaudējumus, kurus rada inflācija. Inflācijas dinamika kopš 2014. gada ir sasniegusi vairāk nekā 54 procentus.

[8] LZA paskaidrojumā sakarā ar /Persona A/ kasācijas sūdzību norādīja, ka to uzskata par nepamatotu un noraidāmu. Likumisko nokavējumu procentu piedziņa ir akcesora saistība, t.i., tās pastāvēšana atkarīga no pamatsaistības pastāvēšanas. LZA ieskatā prasība par ieguldījumu kompensēšanu ir noraidāma, tādēļ nebija arī pamata likumisko nokavējuma procentu piedziņai. Tiesa Civillikuma 1656. pantu lietā piemērojusi pareizi.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudot apelācijas instances tiesas sprieduma likumību atbilstoši kasācijas sūdzību argumentiem, Senāts atzīst, ka spriedums atceļams.

[10] LZA kasācijas sūdzības arguments par lietas izskatīšanu bez LZA pārstāvja piedalīšanās tiesas sēdē (Civilprocesa likuma 210. panta pirmās daļas 3. punkta pārkāpums) un liecinieku atkārtotu neizsaukšanu (Civilprocesa likuma 105. panta un 109. panta otrās daļas pārkāpums) nav pamatots, un kā tāds nevar būt pamats pārsūdzētā sprieduma atcelšanai.

[10.1] Pirmkārt, jānošķir gadījumi, kad tiesai ir uzlikts pienākums atlikt lietas izskatīšanu (Civilprocesa likuma 209. pants), no tādiem, kad Civilprocesa likums tās paredzējis kā tiesas tiesības (Civilprocesa likuma 210. pants).

No lietas materiāliem redzams, ka Zemgales apgabaltiesa 2023. gada decembrī savlaicīgi paziņojusi lietas dalībniekiem par lietas izskatīšanu tiesas sēdē 2024. gada 21. februārī plkst. 10.00 (sk. *lietas 7. sējuma 106. un 133. lapa.*), vēlāk saņemti pušu paskaidrojumi, pēc LZA pieteiktajiem lūgumiem (sk. *lietas 7. sējuma 124. un 127. lapa*) uzaicināti liecinieki /Persona H/ un /Persona I/ (sk. *lietas 7. sējuma 133. lapa.*), LZA iesniegusi papildu pierādījumus (sk. *lietas 7. sējuma 134. lapa*). Tikai 2024. gada 16. februārī LZA pieteikusi lūgumu atlikt lietas izskatīšanu vismaz uz mēnesi, jo „nepieciešams mainīt pārstāvjus”, un paziņojusi, ka 2024. gada 14. februārī noslēgta vienošanās ar zvērinātu advokātu biroju par juridiskās palīdzības sniegšanu (sk. *lietas 7. sējuma 141. lapa*), bet 2024. gada 20. februārī atsauktas LZA līdzšinējiem pārstāvjiem izsniegtās pilnvaras un iesniegta jauna pilnvara pārstāvjiem (sk. *lietas 7. sējuma 143. lapa*).

Ņemot vērā lietas izskatīšanas ilgumu un to, ka puses aktīvi (tostarp apelācijas instances tiesā) ir izmantojušas tiesības paust savu viedokli rakstveidā, kā arī lietas izskatīšanas novilcināšanas nepieļaujamību, Senāta ieskatā, Zemgales apgabaltiesas rīcībā, neatliekot lietas izskatīšanu, nav saskatāms tāds procesuāls pārkāpums, kas būtu novedis pie lietas nepareizas izspriešanas. LZA izvēle trīs darba dienas pirms ļoti apjomīgas lietas izskatīšanas apelācijas instances tiesas sēdē mainīt pārstāvjus un uz tiesas sēdi neierasties, nepastāvot objektīviem, no LZA gribas neatkarīgiem iemesliem (kādi nav minēti arī kasācijas sūdzībā), nedod pamatu Civilprocesa likuma 210. panta pirmās daļas 3. punkta piemērošanai un lietas izskatīšanas atlikšanai.

[10.2] Otrkārt, liecinieku liecības ir viens no Civilprocesa likuma 17. nodaļā minētajiem pierādīšanas līdzekļiem.

Par liecinieku lietā var būt persona, kura juridiski nav ieinteresēta lietā. Nejuridiska ieinteresētība (darba attiecības, draudzība u.tml.) nav uzskatāma par šķērslī liecības došanai tiesā, taču, novērtējot liecību, tiesai jāņem vērā šīs attiecības ar pusi vai kādu no lietas dalībniekiem [...] Liecinieks nav un nevar būt materiāli tiesiskā strīda dalībnieks. Tādēļ par lieciniekiem nevar būt, piemēram, puses vai citi procesa dalībnieki (sk. *Rozenbergs J., Torgāns K. 105. panta komentārs. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 367. lpp.*).

No pārbaudāmā sprieduma aprakstošās daļas (sk. *sprieduma 9.1. punktu, lietas 7. sējuma 180. lapa*) redzams, ka tiesa bija apmierinājusī LZA lūgumus par liecinieku izsaukšanu un nopratināšanu apelācijas instances tiesā.

Ņemot vērā, ka kasācijas sūdzībā nav norādīti konkrēti, uz izskatāmo strīdu attiecināmi fakti un lietā nozīmīgi apstākļi, par kuriem šie liecinieki varētu liecināt, pārmetums tiesai par lietas izskatīšanas neatlikšanu liecinieku neierašanās dēļ nav atzīstams par pamatotu. Turklāt lietā nav strīda, ka izsauktais liecinieks /Persona I/

lietā bijis arī LZA pārstāvis (sk.lietas 5. sējuma 60. un 122. lapa, 6. sējuma 131. lapa), bet /Persona H/ prasības celšanas brīdī bija LZA /amats/, kurš arī tiesai LZA vārdā sniedzis, piemēram, paskaidrojumus par celto prasību (sk.lietas 1. sējuma 207. – 209. lapa).

[11] Izskatāmajā lietā apelācijas instances tiesa, vērtējot Nodomu protokolā un Nomas līgumā ietvertos līdzēju gribas izteikumus kopsakarā ar šo tiesisko darījumu noslēgšanas mērķi, kā atzīst Senāts, pamatoti secinājusi, ka līdzēji bija vienojušies par pilnvērtīgu Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielās konferences zāles funkcionālās darbības atjaunošanu, kas sevī ietvēra remonta, konservācijas un rekonstrukcijas darbu veikšanu.

Pusēm ir atšķirīgs viedoklis par nomas tiesisko attiecību izbeigšanās iemesliem, un tās dažādi interpretē apstākļus, kas ir šo viedokļu pamatā, tomēr tas nav izskatāmās prasības priekšmets. Gan no lietas materiāliem, gan arī pušu publiski paustajiem viedokļiem neapšaubāmi izriet, ka koncertzāle tika atklāta un faktiski tajā norisinājās dažādi kultūras pasākumi, kas secīgi dod pamatu atzinumam, ka koncertzāles funkcionalitātes nodrošināšanai ir veikti ieguldījumi jeb taisīti izdevumi Civillikuma 865. panta izpratnē.

Nemot vērā, ka apelācijas instances tiesas izdarītie secinājumi balstīti lietā esošo pierādījumu izvērtējumā, bet pierādījumu pārvērtēšana atbilstoši Civilprocesa likuma 450. panta trešajai daļai kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst, Augstākā tiesa uzskata, ka minētais apelācijas instances tiesas secinājums ir pamatots.

[12] Arī LZA kasācijas sūdzības arguments, ka prasītājs prettiesiski pieprasa kompensēt tādus ieguldījumus, ko nomniece ieguvusi bezatlīdzības ceļā, jeb, atbildētājas vārdiem, prasītājs faktiski vēlas „pārdod” LZA ieguldījumu resursus, kas šim mērķim ir saizesti, nav pamatots.

Prasītājs paskaidrojumā sakarā ar LZA kasācijas sūdzību nenoliedz, ka ieguldījumi kādā daļā veikti sākotnēji par tiem nenorēķinoties ar to devēju, tomēr arī paskaidro, ka tie, prasītāja vārdiem, iegūti „bartera veidā”, kuru nomniece no savas puses nav varējusi izpildīt tieši LZA vēlākās rīcības dēļ.

[12.1] Senāta Administratīvo lietu departamenta judikatūrā jautājumā par ziedojuma filantropisko raksturu kā priekšnoteikumu uzņēmumu ienākuma nodokļa atlaides piemērošanai secināts, ka gadījumā, ja ziedojuma saņēmējam ir noteikts pretpienākums attiecībā uz ziedotāju, tad nodotā manta un finanšu līdzekļi pretpienākuma apjomā nav uzskatāmi par ziedojumu. Savukārt gadījumā, ja nav iespējams nodalīt kādu summu, kas būtu nodota tikai un vienīgi ar filantropisku mērķi, tas ir pamats atzīt, ka ziedojums visā apjomā ir aptverts ar pretpienākumu un faktiski nav uzskatāms par ziedojumu (sal. *Senāta 2015. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-119/2015, A421021209, 11. punktu, 2019. gada 22. novembra sprieduma lietā Nr. SKA-382/2019, ECLI:LV:AT:2019:1122.A420159215.7.S, 7. un 10. punktu*).

[12.2] Senāts atzīst, ka neatkarīgi no tā, vai un kādā apjomā nomniece saņēmusi ziedojumus, kas vēlāk rezultējušies nomnieces izdevumos iznomātājai piederošai lietai, tiesiskās attiecības starp ziedojuma devēju un ziedojuma saņēmēju neskar atbildētājas kā lietas īpašnieces pienākumu attiecīgi izdarītus izdevumus (prasībā – ieguldījumus) kompensēt. Šādos apstākļos LZA kasācijas sūdzībā ietvertais iebildums par nomnieces lietai taisīto izdevumu (ieguldījumu) iegūšanu bezatlīdzības ceļā pats par sevi nevar būt šķērslis to kompensēšanai.

[13] Jebkuras lietas izskatīšanā svarīgs ir tās rezultāts – taisnīgs spriedums (sk. *Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-1 secinājumu daļas 11. punktu*).

Tiesas spriešanas pamatuzdevumu – atrast lietderīgāko un taisnīgāko strīda risinājumu – nevar atzīt par izpildītu tad, ja spriedumā izdarītie secinājumi netiek balstīti uz apstākļu, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, vispusīgu pārbaudi un pušu iesniegto pierādījumu juridisko novērtējumu, kā to prasa Civilprocesa likuma 8. un 97. panta, 193. panta piektās daļas normās ietvertie priekšraksti. Proti, tiesas pienākums ir pamatot spriedumu, sniedzot izvērstu, nepārprotamu juridisko argumentāciju, kurā atspoguļots konkrētā strīda risināšanai piemērojamo materiālo tiesību normu izvēles process, sākot ar lietā būtisku faktisko apstākļu noskaidrošanu, kas balstīta uz pierādījumu objektīvu novērtējumu to kopumā, un beidzot ar loģiskā secībā izdarīta gala slēdziena formulēšanu.

Tātad tiesas pienākums, izšķirot jebkuru strīdu, ir vispusīgi izvērtēt, vai pušu norādītie apstākļi, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, guvuši apstiprinājumu, un kādas juridiskās sekas piemērojamās materiālo tiesību normas

sastāvs saista ar lietas iztiesāšanas gaitā noskaidrotiem faktiem (sal., piemēram, *Senāta 2019. gada 24. jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-182/2019*, [ECLI:LV:AT:2019:0724.C20313609.6.S](#), 14. punkts, 2020. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. SKC-130/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0520.C17124115.17.S](#), 10. punkts, 2023. gada 20. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-555/2023, [ECLI:LV:AT:2023:0620.C73383521.12.S](#), 6. punkts).

[13.1] Neskatoties uz to, ka lietā nav strīda par atbildētājas mantā izdarītu ieguldījumu esamību kā tādu un tiesa pareizi secinājusi, ka to atlīdzināšanas jautājumā vērtējami jau izdarītie darbi un ieguldījumu apmērs, tiesa pieļāvusi kļūdu, vērtējot veikto darbu apjomu un izmaksas, kā rezultātā secinājumi par šo izdevumu klasifikāciju un atlīdzināšanas pienākumu nav uzskatāmi par pamatotiem.

Citiem vārdiem, nav atzīstami par pamatotiem tiesas argumenti par konkrēto izdevumu atbilstību Civillikuma 865. pantā minētajiem priekšrakstiem.

[13.2] Eksperta atzinums ir viens no Civilprocesa likuma 17. nodaļā minētajiem pierādīšanas līdzekļiem, un tiesa to novērtē saskaņā ar šā likuma 97. panta noteikumiem. Civilprocesa likuma 121. panta pirmā daļa paredz, ka ekspertīzi lietā tiesa nosaka pēc puses lūguma gadījumos, kad lietai nozīmīgu faktu noskaidrošanai nepieciešamas speciālas zināšanas zinātnē, tehnikā, mākslā vai citā nozarē. Ja nepieciešams, tiesa nosaka vairākas ekspertīzes.

Eksperta atzinums ir personas, kuru tiesa izraudzījusi par ekspertu, veikto pētījumu apraksts, tā rezultātā izdarītie secinājumi un pamatotas atbildes uz tiesas jautājumiem (sk. *Līcis A. Prasības tiesvedība un pierādījumi. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Mācību līdzeklis tiesību zinātņu studentiem. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 115. lpp.*).

Atšķirībā no citiem pierādīšanas līdzekļiem, kuri tiek iegūti tikai pierādījumu iegūšanai, eksperta atzinuma mērķis ir analizēt faktus tajā jomā, kurā ne tiesai, ne lietas dalībniekiem nav speciālu zināšanu (sk. *Senāta 2003. gada 12. februāra spriedumu lietā Nr. SKC-3/2003. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2003. Rīga: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2004, 34. lpp.*).

Lai arī izskatāmajā lietā ar Zemgales rajona tiesas 2021. gada 18. jūnija lēmumu pamatoti noteikta ekspertīze LZA telpām, kurās veikti prasības pieteikumā norādītie ieguldījumi (skat. *šā sprieduma 2. punktu*), izvēlētajam ekspertam /Persona F/ uzdotie jautājumi par izdarīto ieguldījumu atbilstību kādam no Civillikuma 865. pantā paredzētajiem izdevumu veidiem ne vien pārsniedz eksperta kompetenci, bet arī neatbilst procesuālajam regulējumam. Respektīvi, secinājumu izdarīšana par konkrētu izdevumu atbilstību kādam no Civillikuma 865. pantā norādītajiem veidiem ir ekskluzīvā tiesas, nevis attiecīgās jomas eksperta kompetencē.

[13.3] Atbilstoši Civillikuma 865. pantam lietai taisītie izdevumi ir [..]:

- 1) nepieciešami, ar kuriem pašu tās būtību uztur vai aizsargā no pilnīgas bojā ejas, sabrukuma vai izpostījuma;
- 2) [..] derīgi, kas uzlabo lietu, un proti, pavairo ienākumu no tās;
- 3) [..] greznuma izdevumi, kas padara to tikai ērtāku, patīkamāku vai daiļāku.

Savukārt tiesa uzdevusi ekspertam jautājumus, vai:

- 1) [..] ir konstatējami tādi ieguldījumi, kuri ir veikti sakarā ar tūlītēju, neatliekamu nepieciešamību, telpu saglabāšanai, pasargāšanai no bojāejas vai sabrukuma;
- 2) [..] ir konstatējami tādi ieguldījumi, kuri ir veikti telpu uzlabošanai, lai tās varētu lietot ienākumu gūšanai (publisku pasākumu norisei) un ir neatdalāmi no telpām, nebojājot telpu tehnisko stāvokli un izskatu, neskaitot tādus uzlabojumus, kuri veikti telpu pārkārtošanai, lai telpas padarītu tikai ērtākas, patīkamākas un skaistākas;
- 3) [..] ieguldījumi [..] telpu uzlabošanai, lai tās varētu lietot ienākumu gūšanai, neskaitot tādus uzlabojumus, kuri veikti, lai telpas pārkārtotu, padarītu tikai ērtākas, patīkamākas un skaistākas, ir palielinājuši telpu vērtību, salīdzinot ar telpu vērtību pirms ieguldījumu uzsākšanas.

Pēc būtības tiesas uzdotie jautājumi norāda, ka ekspertam ir uzlikts pienākums atbildēt, konkrēti kuram no Civillikuma 865. pantā reglamentētajiem lietai taisītie izdevumi atbilst, ko eksperts arī izdarījis, faktiski tiesas vietā sniedzot atbildi uz galveno lietā noskaidrojamo jautājumu, lai gan tas būvniecības eksperta kompetencē neietilpst.

Neskatoties uz to, ka Civilprocesa likuma 122. panta piektā daļa paredz eksperta tiesības atteikties no atzinuma došanas, ja uzdotie jautājumi pārsniedz viņa speciālo zināšanu robežas, tā vietā /Persona F/ ekspertīzes atzinumā tieši un nepārprotami izdarīti secinājumi par attiecīgo izdevumu atbilstību Civillikuma 865. pantā regulētajiem izdevumu veidiem (sk. *lietas 6. sējuma 71. – 74. lapa*).

[13.4] Senāta ieskatā ekspertīzei bija jārezultējas ar būvniecības speciālista atzinumā atspoguļotiem konkrētiem secinājumiem par lietai taisīto izdevumu apmēru naudas izteiksmē atsevišķi katrai ieguldījumu pozīcijai un kopumā. Proti, ekspertam primāri bija jāpārliciecinās, vai un kādi konkrēti darbi reāli ir veikti, kā arī kādas ir to izmaksas. Lai arī /Persona F/ ekspertīzes atzinuma secinājumu daļā ir ietvertas atsauces uz „pielikuma tabulām”, kurās ietverts izdevumu apkopojums, tostarp par izdevumu vērtību naudas izteiksmē (pa pozīcijām), atzinuma secinājumu daļā šādu konkrētu izdevumu uzskaitījums nav ietverts.

Bez tam nedz no tiesas sprieduma, nedz arī no eksperta atzinuma nav saprotams, pēc kādas metodikas eksperts izdarījis secinājumus par LZA telpu vērtības pieaugumu un vai atbildes sniegšana uz šādu jautājumu vispār ietilpa konkrētā ekspertīzes veicēja kompetencē.

[13.5] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 125. panta otro daļu, ja eksperta atzinums nav pietiekami skaidrs vai ir nepilnīgs, tiesa var noteikt papildu ekspertīzi, savukārt, ja eksperta atzinums nav pamatots, tiesa var noteikt atkārtotu ekspertīzi (sk. *šā panta trešo daļu*).

Ekspertam ir ne vien tiesība, bet arī pienākums dot atzinumu vai nu kā pilnīgi ticamu (kategorisku), vai kā varbūtēju secinājumu atkarībā no viņa speciālo izpētījumu rezultātiem. Tiesai, balstoties uz visu lietā noskaidroto apstākļu kopumu, pamatoti jānovērtē gan eksperta kategoriskais, gan varbūtējais atzinums (sk. *Rozenbergs J., Torgāns K. 124. panta komentārs. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 394. lpp.*).

Līdz ar to, lai arī vispārīgi ir pieļaujama situācija, kad eksperta izdarītie secinājumi objektīvu apstākļu dēļ ir izteikti varbūtības formā (piemēram, rokraksta (paraksta) ekspertīžu gadījumā, kad ir nepietiekams salīdzināmais materiāls, mazs informatīvs grafiskais materiāls, kopēti vai drukāti paraksti, neierasti izpildīšanas apstākļi u.tml.), situācijā, kad ekspertam uzdotie jautājumi vērsti uz būvniecības rezultātā lietai taisīto izdevumu apmēru un raksturojumu, Senāta ieskatā atzinumā sagaidāmi konkrēti (kategoriski), aprēķinos balstīti secinājumi.

Kā redzams no eksperta atbildēm uz tiesas jautājumiem, jau 1. jautājuma analīzē eksperts, atsaucoties uz Civillikuma 865. pantu, pauž uzskatu, ka „koncertzāles” jēdziens nav identisks jēdzienam „telpa” un, atsaucoties uz Nomas līguma 2.3. punktu, subjektīvi pieņem, ka LZA jau iepriekš zināja, ka iznomā vienkāršu neapdzīvojamu telpu, bet, eksperta vārdiem, pēc nomnieka aiziešanas saņems akustisko koncertzāli. Šādos apstākļos eksperts secinājis, ka uz tiesas uzdoto jautājumu nav un nevar būt viennozīmīga atbilde, bet iespējami trīs atbilžu varianti, kas pakārtoti izpratnei par Civillikuma 865. pantā ietverto apzīmējumu „lietas būtība”. Attiecīgi atbildē uz tiesas jautājumu eksperts norāda, ka saskata un izprot atšķirību starp vienkāršu neapdzīvojamu telpu (zāle) un mērķa telpu (koncertzāli), tāpēc izvēlas vienu no trīs atbilžu variantiem, kas atbilst, kā minēts jau iepriekš, eksperta izpratnei par Civillikuma 865. pantā ietverto apzīmējumu „lietas būtība” (sk. *lietas 6. sējuma 69.–71. lapa*). Līdzīgi apsvērumi, atkārtoti uzsverot, ka „koncertzāles” jēdziens nav identisks vārdam „telpa”, norādīti arī tiesas uzdotā 2. un 3. jautājuma analīzē un atbildē uz to (sk. *lietas 6. sējuma 72.–74. lapa*).

Turklāt, kā konstatē Senāts, lielu daļu atzinuma apjoma veido informācija par ēkas atrašanās vietu, novietojumu, vēsturisko nozīmi dažādu pagājušā gadsimta kultūras pasākumu norisē, kas neattiecas uz lietā izskatāmās prasības priekšmetu. Tāpat lielu daļu no pētījuma apjoma veido eksperta viedoklis par to, kā, eksperta ieskatā, interpretējamās Civillikuma un pušu noslēgtā Nomas līguma normas, kas, kā norādīts jau iepriekš, nebija ne ekspertam uzdodamais, ne arī atbildamais jautājums.

Apkopojot iepriekš norādītos apsvērumus, Senāts atzīst, ka eksperta atzinums nesniedz detalizētas (konkrētas) atbildes uz lietā noskaidrojamo jautājumu (kam nepieciešamas speciālas zināšanas būvniecībā) par nomnieces veikto izdevumu apjomu un to ietekmi uz LZA piederošās būves tehnisko stāvokli.

Senāts atzīst, ka būvniecības eksperta secinājumi, kas balstīti eksperta minējumos un pieņēmumos par tiesību normu piemērošanas jautājumiem faktiski ir eksperta subjektīvs viedoklis, kurš neatbilst Civilprocesa likuma 124. pantā noteiktajam eksperta atzinuma regulējumam. Kā pamatoti uz to norādīts arī LZA kasācijas sūdzībā, izdevumu klasificēšana ir juridisks, nevis tehnisks (ekspertam uzdodams) jautājums. Citiem vārdiem, kā jau norādīts iepriekš, lietai taisīto izdevumu klasifikācija ir ekskluzīvā tiesas kompetencē.

Norādītie argumenti liecina, ka pārsūdzētais spriedums attiecībā uz nomnieces taisīto izdevumu atlīdzināšanu (konkrēti apmēru) taisīts, pārkāpjot Civilprocesa likuma 8. panta pirmās daļas, 97. panta pirmās daļas un 125. panta otrās daļas prasības, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

[14] LZA paskaidrojumā sakarā ar /Persona A/ kasācijas sūdzību pamatoti norādīts, ka jautājums par likumisko nokavējuma procentu piedziņu primāri ir pakārtots lietā izvirzītā prasījuma par nomnieces lietai taisīto izdevumu atlīdzināšanu apmierināšanai. Tomēr, kā atzīst Senāts, pamatots ir arī prasītāja kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa prasījumu par likumisko nokavējuma procentu piedziņu noraidījusi, Civillikuma 1656. pantu piemērojot formāli.

[14.1] Civillikuma 1656. pants paredz, ka parādnieks nav nokavējis, ja nokavējuma iemesls ir viņa pamatotas šaubas vai nu vispār par to saistību, kuras izpildīšanu no viņa prasa, vai par tās apmēru.

[14.2] „[...] parādnieka šaubas [...] jāvērtē kontekstā ar to, kādi iebildumi vai ierunas izteiktas, vai tās var atzīt par pamatotām un pierādītām, par kādu saistības daļu vai summas aprēķina periodu, ņemot vērā arī pamatsaistību, par ko pastāv strīds” (sk. *Kubilis J. Likumiskie procenti civiltiesiskās atbildības gadījumā. Jurista Vārds, 17.09.2019., Nr. 37 (1095)*).

Strīda esība tiesā un parādnieka iebildumi pret prasību (tostarp saistības pilnīga vai daļēja neatzīšana) paši par sevi nevar būt pamats Civillikuma 1656. pantā paredzēto tiesisko seku piemērošanai. Tiesas slēdzienam jābūt balstītam uz iesniegto pierādījumu vispusīgu un objektīvu vērtējumu, spriedumā argumentējot, kādi konkrētajā lietā nodibinātie apstākļi varēja parādniekam radīt saprātīgas, pamatotas šaubas par izpildāmo saistību vai tās apmēru jeb, citiem vārdiem, tiesisko paļāvību par saistības neesību vai atšķirīgu tās apmēru (sk., piemēram, *Senāta 2019. gada 10. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-269/2019, [ECLI:LV:AT:2019:1210.C04439510.7.S](#), 12.1. punktu, 2020. gada 30. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-1027/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0930.C73302318.10.S](#), 10.4. punktu, 2024. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-129/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0117.C77838522.11.S](#), 12.5. punktu*).

[14.3] Apelācijas instances tiesa, pievienojoties pirmās instances tiesas secinājumiem daļā par likumisko nokavējuma procentu piedziņu, norādījusi, ka nav konstatējams LZA nokavējums 2014. gada 28. oktobrī atlīdzināt nomnieces ieguldījumus 433 891,51 EUR apmērā, jo šajā datumā attiecīgie ieguldījumi nebija veikti, savukārt, kādā apmērā tie bijuši veikti, lietā nav konstatējams.

Senāta ieskatā, ņemot vērā tiesas konstatēto faktu, ka koncertzāles atklāšana ir notikusi un lietā ir konstatēts pamats attiecīgo izdevumu kompensēšanai, nav šaubu, ka darbi vismaz zināmā daļā koncertzāles atklāšanas brīdī bija veikti. Šādos apstākļos tiesas secinājums par LZA pamatotām šaubām par saistības esību vispār kā pamatu pilnīgam atbrīvojumam no nokavējuma sekām nav balstīts vispusīgā un pārliedzošā argumentācijā.

[15] Vienlaikus Senāts uzskata par nepieciešamu vērst apelācijas instances tiesas uzmanību uz Civilprocesa likuma 476. panta pirmo daļu, kas, izskatot lietu no jauna, nosaka kasācijas instances tiesas sprieduma obligātumu tikai attiecībā uz tajā sniegto likuma tulkojumu.

Kā, skaidrojot minētās tiesību normas saturu, atzīts tiesību doktrīnā, „praksē ir gadījumi, ka komentējamā panta noteikumi tiek pārprasti tādā nozīmē, ka, ja reiz Senāts ir atcēlis spriedumu, tad tiesai, izskatot lietu no jauna, ir jātaisa atceltajam nolēmumam pretējs spriedums. Tas nebūt to nenozīmē. Tiesai ir pienākums pilnīgi patstāvīgi

noskaidrot lietas faktiskos apstākļus un, ievērojot Senāta spriedumā izteikto tiesību normu tulkojumu, atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajai kārtībai taisīt jaunu spriedumu, neapspriežot agrākā apelācijas instances tiesas sprieduma pareizību vai nepareizību. Izskatot lietu no jauna, tiesa, pamatojoties uz citādu lietas apstākļu juridisku novērtējumu vai arī uz jauniem pierādījumiem, var nonākt pie tāda paša lietas izskatīšanas rezultāta kā atceltajā spriedumā” (sk. Laviņš A. 476. panta komentārs. Grām.: *Civilprocesa likuma komentāri. II daļa* (29.–60.¹nodaļa). *Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna un A. Laviņa zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 1174.–1175. lpp.).*

[16] Ņemot vērā, ka tiesāšanās izdevumu atlīdzināšana atkarīga no tiesas apmierinātā prasījuma apmēra, spriedums atceļams arī šajā daļā.

[17] Atceļot spriedumu, /Persona A/ un LZA saskaņā ar Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu atmaksājama drošības nauda 300 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu un 474. panta 2. punktu, Senāts

nosprieda

atcelt Zemgales apgabaltiesas 2024. gada 18. aprīļa spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Zemgales apgabaltiesā;

atmaksāt Latvijas Zinātņu akadēmijai drošības naudu 300 EUR (trīs simti *euro*);

atmaksāt /Persona A/ drošības naudu 300 EUR (trīs simti *euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore M. Senkāne

Senatore I. Grauda

Senators V. Maksimovs